

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 86 0 P 021719 18 Rev
Banjaluka, 10.05.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Gorjane Popadić kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Stake Gojković, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca "P.I.B." a.d. S., B., Filijala D., Ul. ..., zastupanog po punomoćniku V.J., zaposleniku tužioca, protiv tuženog I.D., sina D. iz M., Ulica ..., zastupanog po punomoćniku G.B., advokatu iz Š., radi naplate novčanog potraživanja, odlučujući o reviziji tuženog protiv presude Okružnog suda u Doboju broj 86 0 P 021719 15 GŽ od 25.09.2015. godine, na sjednici održanoj dana 10.05.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, obje nižestepene presude preinačavaju tako što se tužbeni zahtjev tužioca odbija.

Tužilac se obavezuje da tuženom na ime troškova cijelog postupka postupka plati iznos od 3.157,80 KM, u roku od 30 dana.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Modriči broj 86 0 P 21719 13 P (pravilno: 86 0 P 021719 13 P) od 26.02.2015. godine, obavezan je tuženi da po osnovu duga, na osnovu Ugovora o kratkoročnom revolving kreditu broj 009-14/08 od dana 14.03.2008. godine, odnosno vlastite mjenice sa klauzulom "bez protesta", potpisane od strane tuženog, serije RS420568068, isplati tužiocu iznos od 34.267,76 KM, sa zakonskim zateznim kamatama počev od 14.11.2011. godine, kao dana podnošenja prijedloga za izvršenje, pa do konačne isplate, te da tužiocu naknadi troškove postupka u iznosu od 3.000,00 KM, sve u roku od 30 dana.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Doboju broj 86 0 P 021719 15 GŽ od 25.09.2015. godine, žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tuženi iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, drugostepena presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca za isplatu duga u iznosu od 34.267,76 KM, po osnovu Ugovora o kratkoročnom revolving kreditu broj 009-14/08 od dana 14.03.2008. godine, obezbjeđenog vlastitom mjenicom serije RS420568068, zakonske zatezne kamate i troškova postupka.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio: da je dana 14.03.2008. godine zaključen Ugovor o kratkoročnom revolving kreditu broj 009-14/08 između tužioca i "P." AD M., koju je zastupao direktor I.D. (tuženi u ovom predmetu); da je tim ugovorom korisniku kredita P. AD M. odobren kredit u iznosu od 200.000,00 KM, sa rokom vraćanja od 12 mjeseci od dana korištenja prve tranše, sa kamatnom stopom od 12% godišnje; da je ugovoreno (član 6. ugovora) da će korisnik kredita dati sredstva obezbjeđenja potraživanja i to: „ličnu“ mjenicu direktora preduzeća, mjenicu preduzeća P. AD i hipoteku na nekretninama (privredna zgrada k.č. br. 97/22 i k.č. 97/20 k.o. M., procjenjene vrijednosti 386.713,00 KM i Proizvodni pogon-pilana za primarnu preradu drveta procjenjene vrijednosti 256.300,00 KM); da je tuženi prilikom podizanja kredita od strane P. AD M. čiji je bio direktor, potpisao bjanko mjenicu serijskog broja RS420568068 sa klauzulom "bez protesta", ali da nije potpisao ugovor o jemstvu, niti mjeničnu izjavu; da je kod prvostepenog suda vođen izvršni postupak po prijedlogu tražioca izvršenja "P.I.B." a.d. S., B. (tužioca u ovom predmetu), protiv izvršenika P. AD M., radi naplate potraživanja i da je u tom postupku prodajom nekretnina izvršenika naplaćen dug u iznosu od 224.000,00 KM, te prodajom pokretnih stvari iznos od 32.000,00 KM; da je tražilac izvršenja, smatrajući da dug nije naplaćen u cjelosti, tražio da se izvršenje provede na osnovu vjerodostojne isprave-mjenice serijskog broja RS420568068 koju je potpisao tuženi, te je nakon što je određeno sprovođenje izvršenja, izvršni sud rješenjem broj 86 0 I 021719 11 I 2 od 13.08.2013. godine, prigovor izvršenika I.D. usvojio i izvršenje odgodio do okončanja ovog parničnog postupka; da prema nalazu i mišljenju vještaka finansijske struke u ovom predmetu ukupan preostali dug po kreditu iznosi 34.267,76 KM, od čega se 24.477, 11 KM odnosi na zateznu kamatu, a iznos od 9.790,65 KM na glavni dug.

Kod takvog stanja činjenica prvostepeni sud zaključuje da je tuženi potpisao bjanko mjenicu serijskog broja RS420568068 sa klauzulom "bez protesta" za obezbjeđenje duga po kreditu koji nije izmiren, te time kao avalista - mjenični jemac koji odgovara onako kako odgovara onaj za koga jemči, jemčio da će isplatiti označenu mjeničnu sumu, pa je pozivom na odredbe člana 1, člana 2. stav 7. i člana 33. Zakona o mjenici („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 32/01, dalje: ZM), usvojio tužbeni zahtjev tužioca i tuženog obavezao na plaćanje iznosa od 34.267,76 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 14.11.2011. godine do konačne isplate.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje i pravni zaključak prvostepenog suda, te je žalbu tuženog odbio i prvostepenu presudu potvrdio, temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP).

Po ocjeni drugostepenog suda, kod nespornih činjenica da je tuženi kao direktor P. AD M. potpisao ugovor o kratkoročnom revolving kreditu, da je, pored ostalih instrumenata obezbjeđenja vraćanja kredita, tužiocu predata i vlastita mjenica tuženog sa klauzulom "bez protesta", imajući u vidu odredbu člana 33. ZM (po kojoj avalista odgovara onako kako odgovara onaj za koga jemči, da njegova obaveza važi i onda kada je obaveza za koju jemči ništava iz ma kog drugog razloga,

osim zbog formalnog nedostatka), te činjenicu da dužnik nije u potpunosti izmirio svoju obavezu po predmetnom kreditu, nalazi da je prvostepeni sud pravilno zaključio da je tuženi dužan da izmiri ostatak duga tužiocu, čija visina je utvrđena nalazom i mišljenjem vještaka finansijske struke.

Ocijenio je neosnovanim prigovore tuženog koji se odnose na valjanost predmetne mjenice, jer ZM nije predviđena obaveza izdavaoca mjenice da potpiše mjeničnu izjavu kao posebnu pisanu formu koja prati izdavanje i potpisivanje mjenice, niti egzistencija mjenice u pravnom prometu zavisi od postojanja mjenične izjave. Takođe, prigovore tuženog da ne postoji nikakav obligacionopravni odnos između parničnih stranaka, tj. zaključeni ugovor o jemstvu, ocjenjuje neosnovanim, nalazeći da se taj odnos ogleda u obavezi potpisnika odnosno izdavaoca mjenice kao hartije od vrijednosti da će ispuniti obavezu prema njenom imaocu, za dug koji se u konkretnom slučaju odnosi na neizmireni ostatak duga i kamate kredita od strane dužnika.

Odluke nižestepeni sudova nisu pravilne.

ZM ne propisuje izričite odredbe o bjanko mjenici, pa se posredno na nju odnosi odredba člana 18. stav 2. navedenog zakona, koja predviđa mogućnost izdavanja mjenice koja u vrijeme izdavanja nije bila potpuna.

Za bjanko mjenicu je bitno da ju je potpisao trasant, odnosno izdavalac mjenice. Bjanko mjenica nije mjenica, jer ne sadrži bitne sastojke, tako da bjanko mjenica postaje mjenicom, tek kad ovlašteno lice ispuni mjenični sadržaj. To znači, da kod izdavanja bjanko mjenice, izdavalac, odnosno trasant mora ovlastiti imaoca bjanko mjenice, da ispuni potreban sadržaj mjenice i tako bjanko mjenicu mijenja u mjenicu kao papir od vrijednosti.

Bjanko mjenica se često upotrebljava u poslovnoj praksi samo zbog toga, što izdavalac ili trasant ne može ispuniti mjenicu zbog nepoznavanja određenih podataka, odnosno činjenica. Imalac bjanko mjenice, na osnovu ovlaštenja kojeg je dobio od trasanta, odnosno izdavaoca mjenice, ispunjava mjenicu, u skladu sa dogovorom o izdavanju mjenice, u onim dijelovima koji nisu ispunjeni.

Zato, bjanko mjenica koja je samo djelimično ispunjena, a imalac mjenice nema posebnog ovlaštenja da ispuni mjenicu, se ne smatra bjanko mjenicom, već nevažećom mjenicom.

Osnovni problem koji se pojavljuje kod bjanko mjenice jeste način i pravilan postupak ispunjavanja bjanko mjenice, u skladu sa podacima koji su bili dogovoreni između imaoca mjenice i trasanta.

Trasant, odnosno izdavalac mjenice, stoga uvijek ima pravo prigovora, da mjenica nije pravilno ispunjena, odnosno da je ispunjena protivno postojećem sporazumu o izdavanju mjenice i takav prigovor se podnosi protiv imaoca mjenice koji je istovremeno i povjerilac iz osnovnog posla.

Izuzetak je, ako je imalac mjenice indosirao mjenicu na novog indosatora i naknadno ispunio mjenicu protivno postojećem sporazumu, u kom slučaju povredi tog sporazuma se ne može prigovoriti novom imaocu mjenice, osim ako ju je stekao zlonamjerno ili ako je pri sticanju mjenice postupao velikom nepažnjom. To znači, da kod bjanko mjenice u poslovnoj praksi treba spriječiti prenos mjenice na treće lice, a to se postiže zabranom prenosa i upisivanjem klauzule „ne po naredbi“, čime mjenica postaje rekta mjenica i kao takva neprenosiva.

Ako nema posebnog sporazuma o popunjavanju bjanko mjenice, postignutog između izdavaoca mjenice i imaoca mjenice, imalac mjenice je dužan mjenicu popuniti u skladu sa uslovima i rokovima iz osnovnog posla.

Stoga se i prigovori trasanta, odnosno mjeničnog dužnika, da bjanko mjenica nije ispunjena u skladu sa osnovnim poslom, mogu uspješno istaknuti prema imaocu mjenice, odnosno mjeničnom povjeriocu, koji je ujedno i povjerilac iz osnovnog posla.

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepeni sudova proizlazi da je ugovorom o kratkoročnom revolving kreditu od 14.03.2008. godine tužilac korisniku kredita P. AD M. odobrio kredit u iznosu od 200.000,00 KM, sa rokom vraćanja od 12 mjeseci od dana korištenja prve tranše, do datuma dospelja 16.03.2009. godine, sa kamatnom stopom od 12% godišnje, da je ugovoreno (član 6. ugovora) da će korisnik kredita dati sredstva obezbjeđenja potraživanja i to: „ličnu“ mjenicu direktora preduzeća, mjenicu preduzeća P. AD i hipoteku na nekretninama, da jemci iz člana 6. ugovora solidarno odgovaraju sa korisnikom kredita po ugovoru, uključujući pored glavnog duga i kamate, kao i ostale troškove koje banka bude imala u postupku namirenja svog potraživanja (član 7. ugovora).

Svakim od navedenih sredstava obezbjeđenja, izdatih po ugovoru o kreditu, pa tako i mjenicom serijski broj RS420568068 sa klauzulom "bez protesta" koju je potpisao tuženi, obezbjeđena su sva potraživanja tužioca iz ugovora o kreditu.

Iz izvršnog spisa 86 0 Ip 006220 09 Ip i prijedloga za izvršenje koji je podnio tužilac kao tražilac izvršenja protiv izvršenika AD „P.“ M., proizlazi da je kredit u cjelosti dospio na naplatu 23.03.2009. godine.

Tuženi nije osporavao da je u vrijeme kada je kredit odobren P. AD potpisao bjanko mjenicu, ali je prigovarao da je mjenica ništava jer nije potpisao mjeničnu izjavu, da mjenica nije pravilno ispunjena jer u mjenici nije naznačeno na šta se dug odnosi, da je navedeni iznos u mjenici upisan nakon provođenja izvršnog postupka protiv P. AD, te da predstavlja zakonsku zateznu kamatu za koju se u vrijeme izdavanja mjenice nije moglo znati kolika je, a što je suprotno članu 7. stav 2. ZM.

Kada se ima u vidu da je tuženi potpisao kao trasant bjanko mjenicu 14.03.2008. godine (kada je zaključen i ugovor o kreditu između tužioca i P. AD M.), da nije dao mjeničnu izjavu kojom ovlašćuje tužioca kako da popuni predmetnu mjenicu, niti je između njih postignut sporazum o načinu popunjavanja predmetne bjanko mjenice, ima se uzeti da je predmetna bjanko mjenica serijskog broja RS420568068 morala biti popunjena u skladu sa osnovnim poslom, tj. ugovorom o kreditu.

Obaveza „P.“ AD M. iz ugovora o kratkoročnom kreditu prema članu 1. dospjeva 16.03.2009. godine, a tada je dospjelo i potraživanje tužioca prema tuženom, kao mjeničnom dužniku, koji je potpisao vlastitu mjenicu. Zato je tužilac kao imalac mjenice morao u mjenici upisati dospelost 16.03.2009. godine.

Međutim, na mjenici je tužilac upisao datum dospijeća 14.11.2011. godine, kada je podnio i prijedlog za izvršenje na osnovu mjenice kao vjerodostojne isprave, za ostatak duga po kreditu koji je preostao nakon provedenog izvršnog postupka u kome je prodajom nekretnina izvršenika „P.“ AD naplaćen dug u iznosu od 224.000,00 KM i prodajom pokretnih stvari 32.000,00 KM.

Pravo imaoca mjenice da sam popuni bjanko mjenicu ne znači da isti može popuniti tu bjanko mjenicu isključivo po svojoj volji, jer bi to bilo u suprotnosti sa odredbama ZM, koje govore o dospelosti mjenično-pravne obaveze i zastari mjenično-pravnih zahtjeva.

Kako je evidentno da bjanko mjenica serijski broj RS420568068 nije popunjena u skladu sa osnovnim poslom-ugovorom o kreditu, te kako se taj nedostatak tiče datuma dospelosti mjenice kao jednog od osnovnih elemenata sopstvene mjenice (kojom je trebala postati bjanko mjenica serijski broj RS420568068 da je pravilno popunjena) u smislu odredbe člana 111. stav 1. tačka 3.

ZM, koji ne može biti nadomješten u smislu člana 112. ZM, ima se uzeti da predmetna mjenica ne ispunjava uslove sopstvene mjenice, odnosno da se ista ne može smatrati vjerodostojnom ispravom na osnovu koje imalac može s uspjehom isticati mjenično pravne zahtjeve prema tuženom kao trasantu.

Stoga se i zahtjev tužioca kojim traži da se tuženi obaveže da mu po osnovu mjenice serijski broj RS420568068 plati iznos od 34.267,76 KM, sa zakonskim zateznim kamata, ukazuje neosnovanim.

Iz navedenih razloga ukazuje se osnovanom revizija tuženog, slijedom čega je odlučeno kao u izreci, na osnovu odredbe člana 250. stav 1. ZPP.

Kako su odluke nižestepenih sudova preinačene, to je ovaj sud odlučio o troškovima cijelog postupka na osnovu odredbe člana 397. stav 2. ZPP, a u vezi sa članom 386. stav 1. i članom 387. ZPP. Obavezan je tužilac da tuženom, koji je uspio sa revizijom, naknadi na ime troškova cijelog postupka iznos od 3.157,80 KM, koji se odnose na troškove prvostepenog postupka (tuženi u žalbi i u reviziji nije postavio zahtjev za naknadu troškova postupka) i to na ime pristupa punomoćnika na 3 održana ročišta po 700,00 KM, satnice 360,00 KM, paušala 615,00 KM, naknade za korištenje vlastitog automobila punomoćnika 82,50 KM, sve shodno članu 2. tar. br. 2, 9, i 12. i članu 9. stav 4. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata ("Službeni glasnik RS" broj 68/05). Tuženom ne pripada pravo na naknadu troškova sastava odgovora na tužbu u iznosu od 700,00 KM, jer je odgovor sastavljen od strane tuženog neposredno, a ne od strane njegovog punomoćnika-advokata.

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić